

THOMAS SØBIRK PETERSEN

Professor i etik

Lidt nationalist er man vel altid

Jeg vil opfordre til, at man undlader at bruge ordet 'nationalist' som et automatisk skældsord eller en måde at stoppe en dialog på. For man kan være nationalist på mange forskellige måder og i mange forskellige grader.

Det er nok de færreste Politiken-læsere, der vil titulere sig selv nationalist.

Med skælvende pegefinger udstrakt i retning af Donald Trumps valgsejr, Brexit, Alternative für Deutschland og de franske nationalister udtaler vi måbende: 'Se! Nationalismen er på fremmarch – det er fanme uhyggeligt du!'

At en protektionistisk, klimabenægtende, kolerisk og racistisk Trump er ved roret i verdens supermagt er selvfølgelig stærkt bekymrende.

Og i kølvandet på den voksende nationalisme i Europa ser vi desværre også intolerance, fremmedhad og selvtægt, og heri ligger kimen til nye krige i Europa. Historien taler sit tydelige sprog.

Men hvornår er man egentlig nationalist? Og er det nødvendigvis moralsk problematisk at være det? Disse to spørgsmål hænger tæt sammen.

En nationalist, der ønsker at iværksætte etnisk udrensning eller 'Endlösung' af et folk, vil vi naturligvis betegne som en moralsk katastrofe. I dette lys er det let at forstå Albert Einstein, der sagde, at 'nationalisme er menneskehedens børnesygdom'.

Einstein håbede, at nationalisme var en ideologi, som menneskeheden enten ville vokse fra, eller som vi ville blive vaccineret imod ved at opleve et Nazityskland for fuld totalitær kraft.

Det 20. århundredes nationalisme med Nazityskland og den fascistiske nationalisme i Italien, Portugal og Spanien er åbenlyst i modstrid med centrale rettigheder som ytringsfrihed, religionsfrihed, politisk frihed, lighed for loven og retten til liv.

Hør blot, hvad generalen for SS, Heinrich Himler, i 1943 sagde i en tale til sine tropper i Polen: »Om andre, tjekker eller russere, trives eller uddør, interesserer mig kun i den udstrækning, at vi har brug for dem som slaver for vores kultur, ellers er de uden interesse for mig«.

De fleste forældre føler sig mere moralsk forpligtet til at hjælpe egne frem for naboens børn, ligesom vi føler os mere moralsk forpligtet til at redde fattigere danskere end til at hjælpe fattige mennesker andre steder i verden

Thomas Søbirk Petersen

I disse år er det dog andre, mere demokratiske, sociale og/eller liberalistiske varianter af nationalismen, som har medvind (f.eks. Dansk Folkeparti og engelske Ukip), og som er meget forskellige fra den ekstreme nationalisme, vi var vidne til med f.eks. Nazityskland.

Den engelske filosof David Miller har i flere bøger forsøgt at forstå og forsvare mere moderate versioner af nationalisme.

For det første kan nationalisme være foreneligt med både demokrati og liberale frihedsrettigheder. Den liberale nationalisme er en nationalisme, som ønsker at

fremme en bestemt kultur i nationen, men som samtidig er tolerant over for andre kulturer.

I en dansk sammenhæng kunne en minimal nationalliberal politik f.eks. være den danske stats bestræbelser på at fremme det danske sprog, julemanden og den danske historie.

For det andet kan man være nationalist i den betydning, at ens nationale tilhørsforhold har betydning for ens personlige identitet. Din og min identitet består selvfølgelig af mange forskellige forhold.

Jeg er f.eks. mand, julemand, far, kæreste, underviser, forsker, rødhåret, født i Aarhus, 52 år og har bøjle på tænderne.

Men jeg er også dansker og elsker det danske sprog, vores natur og humor og mange af de værdier, der kendetegner det danske samfund – som f.eks. tillid til hinanden og centrale institutioner, tolerance og lav grad af korrupsion.

Hvis man er nationalist, fordi en del af ens personlige identitet er en national identitet, så er mange af os jo nationalister.

Også selv om den nationale identitet ville have en større plads hos nogle end hos andre. At være nationalist i denne betydning er altså ikke reserveret individer på den yderste højrefløj.

Et tredje træk ved nationalisme er ifølge Miller ønsket om national selvbestemmelse. Succesfuld selvbestemmelse foregår typisk ved, at nationen helt eller delvist regerer over sit eget afgrænsede landområde.

Grønlændere og færingere, der ønsker mere selvbestemmelse og f.eks. at løsrive sig fra rigsfællesskabet, er altså nationalister, og det samme er alle os, der ønsker, at nationen Danmark fortsat skal have sin egen stat og et vist kvantum af selvbestemmelse.

Hvad angår national selvbestemmelse, er de fleste danskere altså formentlig også nationalister.

Et fjerde kendetegn ved nationalisme er ifølge Miller, at man er mere forpligtet til at hjælpe landsmænd end individer fra andre nationer.

Ligesom de fleste forældre føler sig mere moralsk forpligtet til at hjælpe egne frem for naboens børn, føler mange, at vi f.eks. er mere moralsk forpligtet til at redde fattigere danskere end til at hjælpe fattige mennesker andre steder i verden.

Det kan godt være, at mange af Politikens læsere er af den overbevisning, at vi er lige moralsk forpligtet til at hjælpe folk i nød, uanset hvilket land de kommer fra. Det mener jeg selv.

Men der er forskning, der peger på, at de fleste mennesker, der donerer penge til velgørenhed, primært giver til organisationer, der hjælper deres landsmænd.

I den forstand opfører vi os som nationalister. Hvilket selvfølgelig ikke betyder, at det er moralsk rigtigt at give mere til landsmænd end til ekstremt fattige i andre dele af verden.

Min pointe er ikke: *Make nationalism great again*. I stedet vil jeg opfordre til, at man undlader at bruge ordet 'nationalist' som et automatisk skældsord eller en måde at stoppe en dialog på. For man kan være nationalist på mange forskellige måde og i mange forskellige grader.

Endvidere bør etiketten 'nationalisme' ikke være reserveret individer på den yderste højrefløj, da de fleste mennesker er mere eller mindre nationalistiske.

I stedet bør vi gøre os mere umage med at beskrive, hvorfor vi mener, at en bestemt politik er nationalistisk, og herefter begrunde, hvorfor man f.eks. mener, at de nationalistiske træk ved f.eks. Trumps eller DF's politik er en politisk katastrofe for danskerne og for nødlidende folk på Jorden.

<https://politiken.dk/debat/profiler/filosofferne/thomassoebirk/art5767731/Lidt-nationalist-er-man-vel-altid>